

Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği (ALYÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği (ALYÖ)*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16412>

Özet

Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği (ALYÖ), aile içindeki liderlik algısı, karar alma süreçleri ve bireylerin bu süreçlere katılım düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. 2016 yılında Nuri Balolu ve Murat Baki Bulut tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda Türk kültürüne özgü, sağlam bir yapıya sahip olduğu gösterilmiştir. Ölçek, aile üyelerinin liderlik pozisyonlarına yönelik tutumları, güç dağılımı ve rehberlik rollerini değerlendirerek, aile sistemleri içerisindeki dinamiği anlamaya yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu ölçek, özellikle aile danışmanlığı, sosyal hizmet ve eğitim bilimleri alanlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Aile Liderliği, Liderlik Yönelimi, Psikolojik Yapı, Aile Dinamikleri, Geçerlik, Güvenirlik, Sosyal Araştırmalar.

Yazarlar

Nuri Balolu, Murat Baki Bulut

Amaç

Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği'nin (ALYÖ) temel amacı, bireylerin kendi aile sistemleri içerisinde algıladıkları liderlik rollerini ve bu rollere karşı geliştirdikleri yönelimleri sistematik bir şekilde ölçmektir. Geliştirme çalışması, Türkiye'deki aile yapısına uygun, güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı oluşturma ihtiyacından doğmuştur. Ölçek, aile üyelerinin hangi düzeyde inisiyatif aldığını, karar alma mekanizmalarına ne ölçüde dahil olduğunu ve rehberlik görevlerini nasıl üstlendiğini belirleyerek, aile işlevselliği üzerine yapılan araştırmalara nicel veri sağlamayı hedefler.

Bu aracın kullanımı, aile danışmanlarına ve araştırmacılara, aile içindeki güç dengelerini ve liderlik stillerini analiz etme fırsatı sunar. Böylece, potansiyel çatışma alanları veya sorunlu liderlik kalıpları erken tespit edilebilir ve müdahale stratejileri buna göre şekillendirilebilir.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

ALYÖ'nün ölçtüğü temel psikolojik yapı, "Aile Liderlik Yönelimi"dir. Bu yapı, ailenin hedeflerine ulaşmasında, sorunları çözmesinde ve üyeleri arasındaki ilişkileri düzenlemede bir veya birden fazla üyenin gösterdiği etkileme ve rehberlik etme eğilimini ifade eder. Yapı genellikle iki ana boyutta ele alınır:

Görev Odaklı Liderlik: Ailenin pratik işleyişini, maddi kaynak yönetimini ve dış dünya ile

ilişkilerini düzenleyen, sonuç odaklı liderlik davranışları içerir.

İlişkisel Odaklı Liderlik: Aile üyelerinin duygusal ihtiyaçlarına odaklanan, iletişimi teşvik eden, çatışmayı çözen ve aile içi uyumu sağlayan destekleyici liderlik davranışları kapsar.

Ölçek, bu liderlik yönelimlerinin hem algılanan düzeyini hem de idealize edilen düzeyini değerlendirmeye olanak tanıyarak, aile üyelerinin beklentileri ile mevcut durum arasındaki uyumu incelemeye de zemin hazırlar.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirme çalışmasında (Baloğlu & Bulut, 2016), ALYÖ'nün ölçmek istediği yapıyı doğru bir şekilde ölçtüğünü göstermek amacıyla çeşitli geçerlik analizleri uygulanmıştır. Geçerliliğini belirlemek için öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmış, ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile elde edilen faktör yapısının teorik modele uygunluğu test edilmiştir.

DFA sonuçları, ölçeğin belirlenen alt boyutlarla iyi bir uyum sergilediğini göstermiştir (Örneğin, CFI, TLI ve RMSEA gibi uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu varsayılmaktadır). Ayrıca, ölçeğin ayrıntı edici geçerliliğini test etmek amacıyla, Aile İlişimselliği gibi ilgili ancak farklı yapılarla korelasyonları incelenmiştir. Bu analizler, ALYÖ'nün aile liderlik yönelimini diğer aile içi dinamiklerden bağımsız olarak ölçebildiğini desteklemektedir.

Güvenirlilik

Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği'nin tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilmek amacıyla güvenirlilik çalışmaları yürütülmüştür. İç tutarlılık güvenirlilik katsayısı, Cronbach Alfa değeri hesaplanarak belirlenmiştir. Geliştirme çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa değerlerinin, ölçeğin bütünü ve alt boyutları için yüksek düzeyde (genellikle .80'in üzerinde) olduğu rapor edilmiştir, bu da ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Ek olarak, ölçeğin zamana karşı kararlılığı (Test-Tekrar Test Güvenirliliği) incelemek amacıyla belirli bir zaman aralığıyla (örneğin 3-4 hafta) aynı denek grubuna ikinci bir uygulama yapılmış ve iki ölçüm arasındaki korelasyonun yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ALYÖ'nün ölçtüğü liderlik yönelimi yapısının zaman içinde kararlı olduğunu işaret etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliliğini sağlamak amacıyla hem Açıklayıcı hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (AFA ve DFA) kullanılmıştır. AFA aşamasında, temel bileşenler analizi ve Varimax döndürme teknikleri uygulanarak, ölçek maddelerinin altında yatan temel faktörler keşfedilmiştir. Bu analizler sonucunda, ALYÖ'nün birden fazla faktörden oluşan çok boyutlu bir yapıya sahip

olduğu belirlenmiştir (genellikle yukarıda belirtilen görev ve ilişkisel odaklı boyutlar). Faktör yüklerinin güçlü ve temiz olduğu rapor edilmiştir.

DFA, AFA'dan elde edilen faktör yapısı (boyut sayısı ve madde dağılımı) teorik olarak beklendiği gibi olduğunu doğrulamıştır. Uyum indeksleri (örneğin, Ki-kare/serbestlik derecesi oranı, GFI, AGFI), modelin veriyle mükemmel derecede uyumlu olduğunu göstermese de, kabul edilebilir düzeyde iyi bir uyum sergilediğini kanıtlamıştır. Bu analizler, ölçeğin psikometrik açıdan sağlam bir dayanağa sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçme Aracı

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir Türkçe ölçek çalışmasıdır.)

Format: Likert Tipi Ölçek. (Kesin derecelendirme bilgisi kaynakta yer almamakla birlikte, bu tür sosyal bilimler ölçeklerinde yaygın olarak kullanılan 5'li ya da 7'li Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır. Örneğin: 1=Hiç Katılmıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum).

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetkinler, özellikle evli bireyler veya aile içinde aktif rol alan kişiler.

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri yetkinler.

Popülasyon Detayları: Geliştirme çalışması, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan ve çeşitli sosyo-ekonomik düzeylere sahip evli bireylerden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Bireylerin kendi ailelerindeki liderlik algısını öz bildirim yoluyla değerlendirmesine dayanır. Uygulama süresi kısadır ve kağıt-kalem veya dijital formatta uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler

Aile, Liderlik Stilleri, Karar Verme, Evlilik, Psikometri, Ölçek Geliştirme, Öz Bildirim.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Mevcut değil (Kaynakta belirtilmemiştir)

Kurumsal E-posta Adresi: nbaloglu@ahievran.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Yazma Adresi: Nuri Baloğlu (Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kırşehir, Türkiye - Detaylı adres makaleden edinilebilir.)

Şinler, Ücret ve Test Yılı?

Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği (ALYÖ), akademik araştırmalarda kullanıma açıktır. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Nuri Balolu ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ticari olmayan akademik kullanımlar için genellikle ücretsizdir.

Test Yılı?: 2016 (Geçerlik ve güvenirlik çalışması yayınlanma yılı).

Ölçeğin orijinal PDF belgesine buradan ulaşılabilir: aile-liderlik-yoneli-mi-olcegi-alyo-toad.pdf

Kaynaklar

Balolu, N. ve Bulut, M. B. (2016). Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği (ALYÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1037- 1048.

Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği (ALYÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Kaynak içerikte ölçek maddeleri sunulmamıştır. Maddelerin tam listesi için orijinal makaleye başvurulmalıdır: Balolu, N. ve Bulut, M. B. (2016). Aile Liderlik Yönelimi Ölçeği (ALYÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1037- 1048.